

der fete dengang, var, at Folk bleve affledigede paa Grund af politiske Udtalelser; men dette fete hverken dengang eller nu, naar saadanne Udtalelser gik med Regjeringen. Vi have saaledes set Masser af Embedsmænd underteagne Adresser angaaende Provisoriet, og der er ikke Tale om, at de have faaet nogen Tilrettevisning herfor. Ministeriet er i saa Henseende gaaget meget vidt i sin Laalsomhed overfor, hvad geistlige Embedsmænd have tilladt sig at udtale. Jeg erindrer saaledes, at der kom et Telegram fra en Præst til Hans Majestæt, i hvilket der i Anledning af Ministeriet blev nævnt det Skriftsprog: Hold fast ved hvad Du har, at Ingen skal tage Din Krone. (Munterhed). Et saa forargeligt Misbrug af Skriften, synes det mig, havde været en passende Gjenstand for en Rettesættelse, men det blev dog tilladt, hvorimod det ikke skal være tilladt at henvende sig til Rigsdagen om Forandring i Lovgivningen.

Goos: Jeg skal ikke sige ret Meget. Der kan jo meget godt affattes Adresser om Ting, der angaa Lovgivningen, og om hvilke man maatte sige, at en Embedsmand ikke maatte deltage deri. Man kunde saaledes f. Ex. tænke sig — jeg tager nu et stort Exempel — et Andragende om Indførelse af Republikken. Intet Menneke i Danmark og intet Parti vilde finde det rigtigt, om en Embedsmand underskrev et saadant Andragende. Det Spørgsmaal, som Ministeren i nærværende Tilfælde har afgjort, er altsaa ikke det, at de paa-gjældende Embedsmænd overhovedet have udtalt sig om Embedsanklæggelser i en Adresse, men derimod den hele Betydning af denne Adresses Punkter.

Berg: Ja, deri har vistnok det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Goos) Ret, at der er visse Tilfælde, hvor Embedspligten bringer Grændsen for Statsborgerretten til at vige noget, samt at det i flere Tilfælde kan bero noget paa et Skjøn, hvor denne Grændse skal drages. Jeg er enig i, at et Ministerium ikke kan regjere, naar det ikke har en saadan Myndighed over sine Embedsmænd. Men naar Grændsen aldeles pient-synlig overskrides, saaledes at Overskriftelsen staa klar for hele Samfundet som en ren Overraskelse, saa er Stillingen en anden, og saaledes er Forholdet her. Det ærede Medlem fra Universitetet (Goos) har henvist til Ministeriet Drifteds Dage og, ganske vist, jeg tror ogsaa, at denne Henvisning passer meget godt, naar man vil godtgjøre, at i Grunden er det kun Ministeriet selv, der har at fastsætte den Grændse, hvor Embedspligten maa bryde Statsborgerretten, ligesom det ogsaa er Ministeriet selv, som bestemmer, hvorvidt man er heldig i at udføre en saadan Beslutning. Det ærede Medlem henviste til det nationalliberale Parti i gamle Dage. Dette Parti var imidlertid slet ikke saa fromt, som det ærede Medlem troede. Det fandt sig med vidende Nødvendighed i, at

nogle af dets første Mænd bleve affledigede af politiske Grunde — thi det var saamænd ikke, fordi de ansøgte om Forandring i Vægtetabel eller deslige, at de bleve affledigede, det var af ganske andre Grunde —, men det anstillede samtidig en meget skarp Kritik over det Hensynsløse deri, og det fandt sig heller ikke anderledes deri, end at det — og det med Rette efter den hele Situation — paa ethvert Punkt gjorde sin politiske Anskuelse gjældende imod et saadant Ministerium, indtil dette var vejet, og de selv havde indtaget dets Plads. Nu gaar imidlertid det ærede Medlem saa vidt, at han siger, at vi ikke blot, naar der foreligger et saadant politisk Tilfælde, som man i Grunden maa anerkjende hører Situationen til som en naturlig Følge, men ogsaa med Hensyn til Forhold af denne Natur skulle være fjælelige og sige: Det maa Ministeriet selv om. Han vilde ikke bestride, at Folkethinget maa have den formelle Fornøjelse at tale derom, men det er jo Alle bekjendt, at det jo engang ikke betyder Noget, hvad Folkethinget beslutter. Her er der noget Sandt i, hvad det ærede Medlem siger, og det er netop derfor, at jeg har villet fremdrage det. Hvad betyder egentlig en saadan Beslutning, mine Herrer? Den kan betyde deres Anskuelse om den enkelte Sag, men hvilken Vægt har det ibrigt, at man tager denne Beslutning i denne enkelte Sag overfor dette Ministerium? Hvad betyder det, at et Folkething, der i Grunden selv sidder — ja, jeg er bange for, at den ærede Formand vil forhindre mig i at bruge det Udtryk, jeg tænker paa, det er neppe parlamentarisk — med en lang Næse overfor det Ministerium, mod hvilket det har søgt at redde Præsterne fra deres Næse, udtaler sig saaledes? Hvad betyder det? Jeg indrømmer, at det er kun en lille Sten til den Vold, hvorfra vi med Held og Seir bestyde den Fæstning, Ministeriet har inde.

Ordføreren for Forespørgerne (Høgsbro): Det er jo gaaget med denne Forespørgsel, som det gjerne gaar, hvergang de kirkelige Sager komme for her i Folkethinget, at det viser sig, at, hvor meget man end taler om, at de kirkelige Sager, ikke høre herhen, og at Rigsdagen er en befjendelsesløs Forsamling, er det dog en Forsamling, der i høj Grad interesserer sig for disse Sager og forhandler og drøfter dem med Omhu, inden den tager Beslutning om dem. Jeg skal ikke komme ind paa de mange Spørgsmaal, som ere dragne frem, og navnlig skal jeg heller ikke komme ind paa det store Spørgsmaal om, hvorledes Grundlovens § 75 skal forstaas; men jeg maa dog sige, at det undrer mig, at en saa gammel Rigsdagsmand, som det ærede Medlem fra Thisted (Sagd) kan gjøre den Opfattelse gjældende, som han gjør, og tro, at den skal være i Overensstemmelse med den grundlovgivende Rigsforsamlings og de senere Rigsdages og Ministres.